"екран лампи", *photocell* – "фотоелемент", *mobile cinema* – "кінопересувка", *viewfinder camera* – "шкальний фотоапарат".

До ядра терміносистеми можна також віднести такі спеціальні лексеми як *boom* – "операторський кран", *booth* – "кінопроекційна", *stage box* – "прожектор для освітлення сцени", *camera* – "кінознімальний апарат". Від останнього слова похідним є *cameraman* – "кінооператор". Під час зйомки кінострічки використовувались спеціальні професійні камери: *motion picture camera, film camera, high-speed camera, newsreel camera, soundproof motion picture camera, professional narrow-gauge motion camera=16 mm camera*. Камери вдосконалювались, додавались більш складні елементи, що дозволяло покращити зображення.

Із сфери фототехніки були також запозичені такі номінативні одиниці, як *lens* – "об'єктив", *mask* – "світлонепроникний папір", *viewfinder eyepiece* – "окуляр видошукача", *handgrip* – "рукоятка", *eyecup* – "очна ванночка", *zooming lever* – "важіль збільшення масштабу" та ін. Зазначені одиниці є спільними для сфери кіно та фотографії, оскільки функціонують в межах однієї терміносистеми. Тому і значення цих слів залишаються незмінними.

Таким чином, на основі аналізу мовного матеріалу можна зробити наступні висновки. Терміносистема кінематографу широко представлена одиницями із сфери театру та фотомистецтва. Процес формування терміносистеми кінематографу відбувся, головним чином, завдяки транстермінологізації лексичних одиниць вищезазначених галузей мистецтв з повним або частковим збереженням їхнього семантичного навантаження. Це явище пов'язане, насамперед, із спільним ознаками елементів взаємодіючих терміносистем (театр↔кіно↔фото), а також новоутвореної терміносистеми (театр+фото=кіно). Тому можна сказати, що процес транстермінологізації є невід'ємною частиною формування та функціонування терміносистем. Завдяки транстермінологізації відбувається їхня самоорганізація та саморегуляція, що сприяє збагаченню (взаємозбагаченню) галузевих підмов. **Перспективи** подальшого розвитку вбачаємо у розгляді соціокультурних чинників формування та розвитку англомовного словника кінематографічної галузі.

Література

Зацний Ю. А. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. – 243 с. *Гумовська І. М.* Англійська юридична термінологія в економічних текстах: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / І. М. Гумовська. – Л.: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2000. — 19 с. *Сахаров А. А.* Англо-рус. словарь по фотографии и кинематографии / [под ред. Е. М. Голдовского] / А. А. Сахаров. – М.: Глав. ред. иностр. науч.-техн. словпрафизматгиза, 1960. – 395 с. *Суродейкіна Т. В.* Лінгвокогнітивні та дискурсивні характеристики англомовної мистецтвознавчої термінології: автореф. дис. на здобуття ступ. канд. філ. наук: спец. 10.02.04 / Т. В. Суродейкіна. – Чернівці, 2008. – 20 с. *Токмина Е. А.* Англо-руссский и руссско-английский словарь искусств. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 352 с.

УДК 811.112.2'373.43"19/20"

ТУПАХІНА О. В., ВЛЕЗЬКО О. С.
(Запорізький національний університет)

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК МЕХАНІЗМ НЕОЛОГІЗАЦІЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена дослідженню проблеми неологізації німецької мови кінця XX – початку XXI століття шляхом запозичення нової лексики. Розглянуті основні класифікації запозичень. Встановлені основні причини, якими обумовлена їх поява.

Ключові слова: англоамериканізм, запозичення, неологізація, неологізм.

Тупахина Е.В., Влезько О.С. Неологизация немецкого языка конца XX – начала XXI века (на материале СМИ). Статья посвящена исследованию проблемы неологизации немецкого языка конца XX – начала XXI века путем заимствования новой лексики. Рассмотрены основные классификации заимствований. Установлены основные причины, которыми обусловлено их появление.

Ключевые слова: англоамериканизм, заимствование, неологизация, неологизм.

Tupakhika O. V., Vlezko O.S. Neologisation of German since the end of XX – the beginning of XXI century (on the media material). The article investigates the problem of German neologisation since the end of XX – to the beginning of XXI century by adopting new vocabulary. The basic classification of borrowing was considered. The basic reasons that caused them to appear were established.

Key words: anglo-american borrowing, borrowing, neologism, neologisation

Виникнення лексичних одиниць є перманентним складним та багатоаспектним процесом, який свідчить про динаміку розвитку мови. Зміни та поповнення лексичного складу відбуваються постійно, адже саме він вирізняється найбільшою динамічністю та здатністю пристосовуватися до потреб та умов комунікації. Особливої активності цей процес набув у німецькій мові на зламі тисячоліть, коли відбуваються постійні зміни в різних сферах життя цілих народів. Результати цих змін знаходять своє відображення на лексико-семантичному рівні. Нові відкриття, явища та події потребують номінації.

Збагачення лексичного складу німецької мови кінця XX – початку XXI століття відбувається, головним чином, шляхом запозичення, чим і зумовлена актуальність дослідження одиниць, утворених внаслідок дії цього механізму словотворення.

Актуальність проблематики зумовила мету даної роботи, а саме: дослідити тенденції розвитку процесу запозичення у сучасній німецькій мові. Основне **завдання** полягає у класифікації запозиченої лексики.

Об’єктом аналізу статті є неологізація, як комплексний процес, спрямований на оновлення лексико-семантичної системи мови, а **предметом** – неологізми, утворені внаслідок дії процесу запозичення.

Під терміном «запозичення» ми розуміємо процес, у результаті якого в мові з'являється й закріплюється певний іншомовний елемент (слово або повнозначна морфема). Це невід'ємна складова процесу функціонування та історичної зміни мови, одне із основних джерел поповнення словникового запасу. Запозичена лексика відображає факти етнічних контактів, соціальні, економічні та культурні зв'язки між мовними колективами, тому що виникнення й розвиток будь-якої мовної культури ґрунтується головним чином на міжмовних контактах.

Близько 450 вчених-філологів та експертів займаються проблемою запозичення в інституті Німецької мови в Мангеймі. При цьому вони хочуть роз'яснити історію функціонування іноземних слів у німецькій мові, роль ЗМІ та реклами в появі нових слів.
Усе частіше ми стикаємося з ситуацією, коли сучасні інформаційні технології базуються цілком на матеріалі англійської мови. На міжнародних наукових конференціях доповіді читаються та публікуються на англійській мові, а міжнародні переговори ведуться не через перекладача, а англійською з обох сторін. Ще в 1899 році німецький лінгвіст Герман Дунгер застерігав від англіцизмів. Він написав книгу «Пояснення замість англійських слів». Також, щоб звернути увагу на це явище, кілька років тому в Дортмунді було створено «Суспільство на захист німецької мови». На даний момент це найбільше об'єднання в Німеччині (налічує 14000 членів), яке займається проблемами мови.

Лексика, запозичена з англійської мови, з'явилася в кінці XVIII – XIX століття, а в масовому порядку – в XX столітті (особливо після Другої світової війни), у зв'язку з активним виходом США на світову арену, розвитком економіки. Ще в XVIII столітті в німецькій мові було зафіксовано всього лише 11 англійських слів, до початку XX століття – 332, на сьогоднішній день німецька мова переповнена англоамериканізмами.
Тенденція до інтеграції в сучасному світі призводить до того, що в культурах різних країн з’являється все більше спільних ознак, і поступово зникають межі. Ця особливість характерна і для мови, котра чітко сприймає всі зміни в житті соціуму і відповідно до цього лексично збагачується.

У сучасній лінгвістиці існує багато визначень та класифікацій запозичень. Так, Л. Блумфілд уважає, що запозиченням є певний вид мовних змін і розрізняє: запозичення понять культури; «внутрішнє запозичення», що відбувається в результаті безпосередніх мовних контактів, обумовлених територіальною та політичною близькістю; діалектні

запозичення, що проникають у літературну мову з діалектів [Блумфилд 1968]. Б. Карстенсен, дотримуючись німецької лінгвістичної традиції, виділив у своїй класифікації не тільки запозичену лексику (Lehnwort), а запропонував класифікацію семантичних запозичень (Lehnbedeutung), в межах якої аналізує калькування, запозичений словотвір, запозичений фразеологізм, подвійне запозичення, псевдозапозичення [Карстенсен 1975]. А. О. Білецький розглядає іншомовну лексику з урахуванням фонетичних, морфологічних і семасіологічних критеріїв [Білецький 1997].

Узагальнюючи наведені класифікації, ми розподілили запозичену лексику сучасної німецької мови на дві групи: 1) прямі; 2) адаптовані запозичення.

Прямі запозичення мають притаманні мові-донору написання та вимову, однак вони розширюють або трансформують своє значення у мові-реципієнті, наприклад: Audit (від анг. audit, лат. auditus (Anhörung), audire (an)hören) – слово, яке означає перевірку, а також оцінку тієї чи іншої організації, системи, процесу, проекту, продукту, найчастіше використовується в фінансовому аспекті; Message – повідомлення, SMS-повідомлення; Patchwork – мішанина, мозаїка, єралаш; Thrill – від англійського слова truth (вірний) та real (реальний); корм для птахів (реклама кормів “Trill”).

Майже до кожного запозиченого слова можна знайти німецький еквівалент. Запозичення дуже часто витісняє німецьке слово, яке активно використовувалось. Наприклад, слово “Ticket” (білет) замінило такі слова як “Fahrkarte”, “Flugschein”, “Strafzettel”.

До найбільш продуктивних словотворчих елементів англійського походження, за допомогою яких в німецькій мові утворюється значна кількість композитів, належать такі запозичення, як die E-Mail – e-mail – система електронної пошти, der/das Laptop – laptop computer – портативний комп’ютер, ноутбук; der/das Desktop – desktop computer – настільний комп’ютер тощо.

Der Satchbook ist eben kein Laptop für den Dauereinsatz an einem langen Arbeitstag fernab von Steckdosen (Der Spiegel, 30.01.2012).

Man kann darüber streiten, ob dieses Symbol zeitgemäß ist, wenn High-Tech angesagt ist [Розен 1991, с. 82].

Адаптовані запозичення приймають лексико-граматичні особливості німецької мови, наприклад: aufpolieren – повернути блиск за допомогою поліровки; ausloggen – виходити з системи без збереження персональних данних (від англійського to log out); ausgepowert – людина, котра втратила усі сили, обезсилена людина; anchatten – балакати, теревеніти (від англійського to chat); ausschillen – відпочивати, розважатися (від англійського to chill out); der Carver – людина, яка займається карвінгом; der Carsharer – людина, яка користується послугою прокату автомобілів; die Call-in-Sendung – «радіо- чи телепрограма, під час якої слухачі або телеглядачі можуть дзвонити в прямий ефір»; die Chip-Kunst – «новий напрям у мистецтві, коли елементи картини представлені формою мікрочіпів»; die Computerisierung – комп’ютеризація; die Computerei – загальна комп’ютеризація; computerisieren – computer – впроваджувати комп’ютерні технології; die Cybergnostikerin – кібергност; die Chatterin – учасниця чату; das Digitalfernsehen / das Digital-TV – цифрове телебачення (від англійського digital цифровий); das Digitalradio – цифрове радіо; downloaden – загружати, скачувати; einklicken – натискати кнопку на мишці комп’ютера (від англійського to click on); die E-Mail-Adresse – «адреса електронної пошти»; das Extranet – «комп'ютерна мережа якогось підприємства, що служить для обміну інформацією з зовнішніми компаніями»; jobben – працювати; fighten – зражатись (від англійського fighter – воїн, солдат, рядовий, боєць); das Fingertiphandy – «сенсорний мобільний телефон»; der Hypertext – «сукупність текстів, графічних зображень та інших інформаційних даних в комп'ютерній мережі»; Inter-CityZug – міжміський потяг; das Intranet – «внутрішня комп'ютерна мережа підприємства, що служить для обміну інформацією всередині даного підприємства»; das Interface – «інформаційне з'єднання»; die Mailinglistc – «список адресатів, що беруть участь в дискусіях в Інтернеті»; managen – управляти (від англійського manager – менеджер, адміністратор, управляючий);

die McDonaldisierung – загальна раціоналізація мислення; die Medienberaterin – мультимедійна консультантка; navigieren – to navigate – шукати інформацію в Інтернеті; Livesendungen – Sendungen uber das Alltagsleben – передачі про повсякденне життя; Powerfrau – Geschaftfrau – жінка-комерсант; der Retro-Popper-Look – попсовий зовнішній вигляд у стилі 1980-х років; Reiseboom – grosse Reisenachfrage – великий попит; scanen – сканувати; Service-Dienst – служба сервісу; der Superhighway – «глобальна комп'ютерна система з великими можливостями обміну інформацією»; timen – зазначати час (від англійського time – час); Top-Lage – місце на вершині; verlinken – з'єднувати за допомогою ланків (від англійського to link); virtualisieren – virtual – створення віртуального або штучного об'єкта чи середовища; die Virtualisierung – використання комп'ютеру для створення віртуальної реальності; wikipedieren – Wikipedia – проводити пошук інформації за допомогою онлайн-енциклопедії; outeinwurf – спортивний термін; uncool – неприємний, нецікавий, неправильний (від англійського cool – крутий); zuspammen – засмічувати, захаращувати (від англійського to spam).

Schon heute lernen sich Paare bei Facebook kennen, indem sie Freunde und Freunden anchatten: Man hat sich zwar noch nie gesehen, hätte sich aber genauso gut auf irgendeiner Party begegnen können (Spiegel, 18.05.2012).

Nach ihrem Ableben wollen sie sich von Gunther von Hagens plastinieren, portionieren und präsentieren lassen (Süddeutsche Zeitung, 09.09.2007).

Der polnische Komponist Penderecki, erfolgreicher Trendsetter der Harmonie-Wende, bekannte sich zum schönen Alten [Розен 1991, с. 90].

Усе частіше лінгвісти використовують термін Denglish, котрий означає змішення англійських та німецьких слів. Denglish (Deutsch+English) – «нова» німецька мова, яка стала в наш час вже буденністю. Прикладом використання цієї «нової» мови в ЗМІ є речення: «Viele gelehrte people bemühen sich today again zu dieser einfacheren Sprachform back zu commen. Selbst under kunstkritischen sightpoints viewed des ganze nämlich viel nicer aus als schnödes german or langweiliges Englisch!» [Розен 1991, с. 91]

Мова газет та журналів завжди була прогресивною, саме на цих сторінках найчастіше з'являються неологізми. Мова ЗМІ намагається висвітити сучасні питання, відкриття та процеси, самостійно даючи їм номінації. При цьому деякі із них із часом входять до лексичного складу мови, тобто стають неологізмами.

Dabei bietet die digitale Radioübertragung, ebenso wie Digital-TV, einige Vorteile gegenüber analogen Sendetechniken (Der Spiegel, 15.12.2010).

Als 1929 an der Wall Street die Würze stürzten, war das der Beginn der Weltwirtschaftkriese. Den zweiten Crash erlebte die New York Stock Exchange um 19. Oktober 1987, als dort die Aktienwerte innerhalb von acht Stunden um 600 Milliarden Dollar sanken [Розен 1991, с. 83].

In Hamburg-Rissen auf einem herrlich ruhigen Grundstück bauen wir familien gerechte Bio-Häuser… Neben geopathischen und ökologischen Gesichtspunkten werden nur natürliche Baustoffe verwendet, die frei von Gift- und Schadstoffen sind [Claus Peter Müller-Thurau 1984, S. 125].

Головним джерелом англомовної лексики в німецькій мові є мас-медіа. Активне вживання запозичень в мові молоді пояснюється тим фактом, що вона крокує з часом за допомогою ЗМІ. Сленг, як правило, не включає в себе «зайві» слова, що не мають суб'єктивності. У мовленні молодих людей можна знайти чимало прикладів метафор та метонімій: green – недосвідчений, що не розбирається в чому-небудь чоловік; sheriff – директор школи; Lewinsky – дівчина легкої поведінки.

Віднедавна в Німеччині стало модно вживати англіцизми замість їх німецьких відповідників. Їх вживають усі німці, не тільки ті, хто володіє англійською мовою. Так з'являються агноніми – слова, які всі використовують, але ніхто не знає їх значення. Наприклад, у німецьких містах або вокзалах на кожному кроці можна зустріти наступні лексичні одиниці: *McClean, Moonlight, Checkin, Image-Center, City-Shopping*. У будь-якій мові

відбуваються зміни, зокрема і за рахунок запозичення з інших мов. Давно не обурюють німців латинські слова *Fenster i circa*, грецькі *Katastrophe, Analyse, These* чи французькі *Premiere, Toupet, Dessert*. В останні роки в ЗМІ абсолютно природно вживають такі англіцизми як *Jogging, Live, Basketball, Airbag, Mountainbike*.

Висновки. Таким чином, ми прослідкували тенденцію розвитку процесу інтеграції англійської мови до німецької на сучасному етапі її розвитку. Проблема неологізмів у сучасній німецькій мові залишається не до кінця вивченою. Лексичний склад постійно розвивається та поповнюється. Вивчення даної проблеми та розробка універсальної класифікації неологізмів становить перспективу подальшого дослідження процесу запозичення.

Література

Білецький А.О. Про мову і мовознавство: Навчальний посібник. / Білецький А.О. – Київ: Артек, 1997. – 224 с. *Блумфилд* Л. Язык./Блумфилд Л М. – М.: Прогресс, 1968 – 608 с. *Немцы* Поволжья. Историко-краеведческий и генеалогический форум [Електронный ресурс] // Немцы Поволжья. – Режим доступа: http://forum.wolgadeutsche.net *Розен* Е. В. Немецкая лексика: история и современность / Е. В. Розен. – М.: Высшая школа, 1991. – 94 с. *Русско-немецкий* словарь современного молодежного жаргона около 2000 слов и выражений [под ред. Е. А. Коломиец]. – Москва: АСТ, 2006. – 326 с. *Наука* и техника [Электронный ресурс] // Кругосвет: онлайн энциклопедия. – Онлайн Энциклопедия «Кругосвет», 2001-. – Режим доступа: http://www.krugosvet.ru *Carstensen* B., *Galinsky* H. Amerikanismen der deutschen Gegenwartssprache. Entlehnungsvorgänge und ihre stilistischen Aspekte / Broder Carstensen, Hans Galinsky. – Universitätsverlag Winter GmbH Heidelberg; Auflage: 3., verb. Aufl., 1975. – 86 S. *Claus Peter* Müller-Thurau Über die Köpfe hinweg // Sprache und Sprüche der Etablierten.- Düsseldorf, 1994. – 131 S.

УДК 81’373.7:811.111:811.161.2

ХОХЛОВА В. А.
(Донецкий национальный университет)

МЕЖКУЛЬТУНЫЕ ИСТОЧНИКИ ПРОИСХОЖДЕНИЯ АНГЛИЙСКОЙ И УКРАИНСКОЙ ТОПОНИМИЧЕСКОЙ ФРАЗЕОЛОГИИ В СВЕТЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье рассматриваются межкультурные источники происхождения топонимической фразеологии английского и украинского языков с целью более глубокого анализа значения изучаемых единиц. Понимание природы географического названия как лингвистического и культурно-исторического явления позволяет раскрыть особенности топонима как комплекса экстралингвистических фоновых ассоциаций, представлений о географическом объекте, а также о лингвистической информации, содержащейся в данном виде онима, что в конечном итоге приводит к полному осмыслению значения фразеологической единицы с топонимическим компонентом в исследуемых языках.

Ключевые слова: фразеология, топонимическая фразеология, имя собственное, топонимический компонент, этимология, национально-культурная коннотация, глобализация.

Хохлова В. О. Міжкультурні джерела походження англійської та української топонімічної фразеології. У статті розглядаються міжкультурні джерела походження топонімічної фразеології англійської та української мов з метою більш глибокого аналізу значення досліджуваних одиниць. Розуміння природи географічної назви як лінгвістичного та культурно-історичного явища дозволяє розкрити особливості топоніма як комплексу екстралінгвістичних фонових асоціацій, уявлень про географічний об'єкт, а також лінгвістичну інформацію, що міститься у даному виді оніма, що зрештою призводить до повного осмислення значення фразеологічної одиниці з топонімічним компонентом у досліджуваних мовах.

Ключові слова: фразеологія, топонімічна фразеологія, власне ім’я, топонімічний компонент, етимологія, національно-культурна конотація, глобалізація.

Khokhlova V. A. International (cross-cultural) sources of origin of the English and Ukrainian toponymic phraseology. The present paper deals with the international sources of origin of the English and Ukrainian toponymic phraseology with the purpose of a profound analysis of the overall phraseological meaning of the units in question. Understanding the nature of a place-name as the linguistic and cultural-historical phenomenon allows to expose the peculiar features of a toponym as a complex of extralinguistic background associations, ideas about a geographical object, and also the linguistic information compressed in this type of a proper name, that in the end results in the complete comprehension of the meaning of the phraseological unit with a toponymic component in the languages under study.

Key words: phraseology, toponymic phraseology, proper name, toponymic component, etymology, national-cultural connotation, globalization.